Amigoe. - (donderdag 12 augustus 1965) ; p. 5

OUDE NAMEN OP ARUBA

HET is een aardige wandeling, als u, bovenaan de Palisiaweg te Sint Nicolaas gekomen — de klim tegen deze weg op is bepaald niet aardig —, de Weg naar Fontein oversteekt en dan rechtuit het cunucupad inslaat. Weliswaar is het een zandweg, maar hij is berijdbaar. Het is ook een schilderachtige weg. Ge geniet er van prachtige vergezichten en een rijkdom van kleuren.

Als ge dan het laatste huis voorbij bent, komt ge aan een kruispunt. Daar gaan wij rechtsaf. Trouwens recht vooruit voert via Butucu naar Fontein, een hele tippel, een autoweg is er niet. En links verdwijnt ook in de cunucu. Maar rechtsaf brengt u naar een plek die Vader Piet heet, tussen de grotten van Guadirikiri en Huliba om u te oriënteren, want de meeste lezers zullen eerder de weg weten in en om deze grotten dan op Butucu, een van de meest eenzame plekken van ons eiland, maar ook een van de mooiste van ons toch al zo mooie Aruba.

Vader Piet is een leuke naam. Maar waarom heet die plek nu zo?

Begin vorige eeuw woonde hier ene Piet Lampe. Deze Piet Lampe was de oudste zoon van Hendrik Lampe, de stamvader van de Arubaanse Lampe's.

Piet Lampe was districtmeester van het toenmalige tweede district, dat het gehele oosten van Aruba omvatte. Merkwaardig dat Piets roepnaam Vader Piet was en niet Tata Piet.

In 1829 werd het rustige Aruba opgeschrikt doordat Piet Lampe was verdwenen. Later werd zijn stoffelijk overschot in een van de vele spelonken aan de kust gedat de heer Lampe bij het vissen van de rots was gevallen en verdronken, maar vrij spoedig bleek, dat hij was vermoord door een slaaf. De moordenaar is later op Curaçao terechtgesteld. De streek heet sindsdien Vader Piet.

Pieter Boer is op Aruba in zekere zin beroemd. Er heet een straat naar hem en er is zelfs een Commandeur Pieter Boerschool. Het is met Pieter Boer wat vreemd gesteld. Wie was dat?

Pieter Boer is zo'n gewone naam, dat er hier of elders zeker nog wel Pieter Boers zullen zijn, evengoed als Jan Jansens. Maar een **commandeur** Pieter Boer is er nooit geweest.

Meer dan een eeuw geleden verscheen er een boek van ds G. B. Bosch, een predikant van de Fortkerk, die ook enkele malen Aruba bezocht. Hoewel het boek grote waarde heeft voor de milieubeschrijving van omstreeks 1825, is het historisch volslagen onbetrouwbaar. Volgens ds Bosch zou Aruba omstreeks 1700 Nederlands zijn geworden (het werd driekwart eeuw éérder Nederlands, in 1636) en omstreeks 1740 zou de vonden. Aanvankelijk werd aangenomen eerste commandeur zijn aangesteld (van vóór 1740 zijn er vijf commandeurs bekend). Die eerste commandeur zou Pieter Boer hebben geheten. Dit nu kàn niet, want de hele lijst van commandeurs en gezaghebbers van Williams in 1667 tot de heer O. E. Henriquez in 1965 is bekend en vertoont geen enkel hiaat. Er kan dus eenvoudig geen Pieter Boer meer tussen.

Canashitu

Een heel andere naam is Canashitu, nu een berg — althans nog, want de berg wordt afgegraven —, maar in de vorige eeuw de naam van een gouvernementsetablissement of -plantage, waar de nopalcactus werd gekweekt. De nopalcactus was de plant waar het cochenille-insect op leefde en van dit insect werd een verfstof gemaakt. De kweek van cochenille is economisch belangrijk geweest voor ons eiland, maar verdween toen synthetische verfstoffen werden uitgedacht.

Zo op het eerste gezicht lijkt Canashitu Indiaans of verbasterd Indiaans. In hoeverre dit juist is, valt niet meer eenvoudig na te gaan, omdat onze kennis van het Indiaans verloren is gegaan. Maar nu bestaat er een brief van ds N. A. Kuipéri uit 1859 — ds Kuipéri is de eerste vaste predikant van Aruba geweest — waarin hij schrijft over „het etablissement Canashitu, dit is Klein Kanaän". De vraag doet zich dan natuurlijk voor, of wij het woord mogelijk mogen afleiden uit Canan Chikitu, dit is Papiament voor Klein Kanaän. Ds Kuipéri zal wel redenen hebben gehad deze toelichting in zijn brief te geven.

Zoals bekend heeft er aan de voet van de Canashitu een protestants kerkje gestaan; resten ervan zijn aan het eind van de weg naar de steenbrekerij nog te vinden. In 1879 is het kerkje afgebrand en later vervangen door dat van Piedra Plat. Protestantsen gebruiken graag bijbelse namen; er woonden blijkens de gegevens van ds Kuipéri toen wel een tweehonderd protestanten gebruiken graag bijbelse namen; er voor de weekends notabele Arubanen die daar een buitenhuis hadden. Mogelijk hebben die het rustige, vreedzame plekje Klein Kanaän genoemd. Overigens lang voor hun kerkje er gebouwd werd.

Schoolstraat

In Oranjestad heeft men de Schoolstraat en de Oude Schoolstraat en aan geen van beide staat een school.

Natuurlijk zijn er nog velen, die weten dat in het gebouw van de Openbare Leeszaal en Boekerij vroeger een school was gevestigd, de oude landsschool, later Julianaschool en na 1942 de Margrietschool. Tot 1953 is het gebouw dat uit 1888 dateert, een school gebleven. De naam van de straat, die er langs loopt, is Schoolstraat.

Een zoon van de zoëven genoemde ds Kuipéri, de heer Hermanus J. Kuipéri, is onderwijzer geworden. In feite was hij de eerste onderwijzer bij het Openbaar Onderwijs op Aruba. Zijn school was gevestigd — dat was dus vóór 1888 — in een gebouwtje dat pas kort geleden is afgebroken en dat gelegen was op de hoek van de John G. Emanstraat en de Miraflorstraat. De straat daar recht tegenover is de Oude Schoolstraat.

Paardenbaai

Aruba's haven heet Paardenbaai. Reeds Stuyvesant gebruikte Aruba als stoeterij of fokplaats voor paarden, maar daar heet de baai niet naar. Toen in de achttiende eeuw de suikerrietteelt op de noordelijke Antillen opkwam, importeerde men daar paarden uit wat nu Venezuela is. Tijdens het vangen en de drijfjacht naar de kust werden de paarden zo afgejakkerd, dat men ze eerst naar Aruba bracht en hier wat liet bijkomen.

Een schip met paarden voer naar ons eiland en zo dicht mogelijk onder de kust werden de paarden in de baai overboord gezet. Ze zwommen dan zelf naar de wal, waar men zorgde dat paarden stonden. Soort lokt soort. Zo kreeg de baai, waar thans onze hoofdstad ligt, de naam van Paardenbaai.

JOHAN HARTOG